

به بهانه انتشار تازه‌ترین کتاب‌نامه‌های رشد

آیا کتابهای آموزشی در سال ۱۳۸۸ کیفی‌تر شده است؟

بهر روز رضایی کهریز

در روزهای پایانی تابستان گذشته، آماري از سوي دبیرخانه طرح سامان‌بخشي کتاب‌های آموزشی منتشر شد که نشان می‌داد نسبت کتاب‌های آموزشی به کل کتاب‌های رسیده، در سال ۱۳۸۸ در مقایسه با دوره پیش از آن ۱۱٫۸ درصد افزایش یافته است.

مطابق این آمار از مجموع ۲۳۹۶ عنوان کتاب آموزشی رسیده به این دبیرخانه در سال ۱۳۸۸، تعداد ۱۳۳۵ عنوان یا ۵۵٫۷ درصد از آن‌ها مناسب تشخیص داده شده است؛ حال آن‌که از مجموع ۱۸۰۲ کتاب بررسی شده در دور قبل، تنها ۷۹۱ عنوان کتاب، یعنی ۴۳٫۹ درصد آن‌ها، در شمار کتاب‌های مناسب راه یافته بودند.

طبق جدول شماره ۱، کتاب‌های آموزشی دوره ابتدایی با رقمی برابر ۶۸٫۷ درصد بالاترین سهم کتاب‌های مناسب را به خود اختصاص داده‌اند. کتاب‌های مناسب دوره راهنمایی نیز سهمی معادل ۶۴٫۹ درصد از کل کتاب‌های رسیده را در اختیار دارند. این رقم در دوره متوسطه نظری به حدود نصف یا به عبارتی دقیق‌تر ۵۱٫۱ درصد می‌رسد و در دوره فنی و حرفه‌ای و کاردانش به ۳۴٫۷ درصد تقلیل می‌یابد.

اما نخستین نکته‌ای که از شنیدن این آمار به ذهن متبادر می‌شود، آن است که ما در بخش‌های فنی و حرفه‌ای ضعیف‌تر از بخش نظری هستیم. نکته دوم این است که هر چه از دوره ابتدایی که تعداد کتاب‌های ترجمه شده در آن بیش‌تر است، فاصله می‌گیریم و به سمت تألیف پیش می‌رویم، با مشکلات بیش‌تری روبه‌رو می‌شویم. این سخن کمی مایوس‌کننده است؛ زیرا بدین معنی است که کتاب‌هایی که در بیرون از نظام آموزشی ما نوشته شده است، مجموعاً برای نظام آموزشی ما مناسب‌تر است.

آیا وضعیت بهتر شده است؟

اگر این رقم را با آمار دورهٔ پیش از آن (دو سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷) مقایسه کنیم، در سه دورهٔ آموزشی ابتدایی، راهنمایی و متوسطه شاهد رشدی قابل توجه خواهیم بود. در این مقایسه، بیشترین رقم رشد، مربوط به دورهٔ متوسطهٔ نظری است که رشدی ۲۸ درصدی را تجربه کرده است. پس از آن دورهٔ راهنمایی با ۱۵٫۴ درصد و دورهٔ ابتدایی با ۱۱٫۹ درصد رشد قرار دارند. تنها در دورهٔ فنی و حرفه‌ای، این نسبت کاهش یافته است که به نظر می‌رسد به دلیل رشد ۵۳ درصدی جذب کتاب‌های مربوط به این دوره و افزایش تعداد کتاب‌های رسیده به دبیرخانه باشد. یعنی افزایش کمیته کتاب‌ها موجب شده است نسبت کتاب‌های مناسب رو به کاهش رود.

دربارهٔ دورهٔ متوسطهٔ نظری درست عکس این اتفاق رخ داده است؛ یعنی با افزایش قابل توجه کمیته، کیفیت کتاب‌ها نیز افزایش یافته است؛ این افزایش کمیته، دورهٔ متوسطهٔ نظری را با ۷۳۲ کتاب رسیده، حتی در مکانی بالاتر از دورهٔ ابتدایی نشانده که ۶۸۶ کتاب رسیده داشته است.

مقایسهٔ آمار کمیته دو دوره نیز حکایت از رشد ۳۳ درصدی کل کتاب‌های رسیده دارد. این آمار از این رو جالب توجه است که دورهٔ قبل، از نظر زمانی یک دورهٔ دو ساله (۱۳۸۶ و ۱۳۸۷) بوده است. به عبارت دیگر اگر تعداد کتاب‌های رسیده را بین دو سال پخش کنیم و نصف این رقم را برای هر یک از دو سال در نظر بگیریم، می‌توانیم از رشدی ۱۶۶ درصدی سخن بگوییم.

کتاب‌های رسیده به دبیرخانهٔ طرح سامان بخشی و کتاب‌های مناسب هر دوره در سال ۱۳۸۸				
ردیف	دورهٔ آموزشی	کتاب‌های رسیده	کتاب‌های مناسب	نسبت کتاب‌های مناسب (درصد)
۱	ابتدایی	۶۸۵	۴۷۱	۶۸/۷
۲	راهنمایی	۴۹۸	۳۲۳	۶۴/۹
۳	متوسطه نظری	۷۳۲	۳۷۴	۵۱/۱
۴	متوسطهٔ فنی حرفه‌ای و کاردانش	۴۸۱	۱۶۷	۳۴/۷
جمع		۲۳۹۶	۱۳۳۵	۵۵/۷

جدول شمارهٔ ۱

مطابق

آمار، نسبت کتاب‌های مناسب به کتاب‌های رسیده به دبیرخانهٔ طرح سامان بخشی، از ۴۳٫۹ درصد در دور قبل، به ۵۵٫۷ درصد بالغ شده است که در مجموع ۱۱٫۸ درصد رشد نشان می‌دهد

کتاب‌های رسیده به دبیرخانه طرح سامان‌بخشی و کتاب‌های مناسب هر دوره در دو سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷

ردیف	دوره آموزشی	کتاب‌های رسیده	کتاب‌های مناسب	نسبت کتاب‌های مناسب (درصد)
۱	ابتدایی	۷۰۳	۳۹۷	۵۶/۸
۲	راهنمایی	۳۲۹	۱۶۳	۴۹/۵
۳	متوسطه نظری	۴۵۰	۱۰۴	۲۳/۱
۴	متوسطه فنی حرفه‌ای و کاردانش	۳۲۰	۱۲۷	۳۹/۷
جمع		۱۸۰۲	۷۹۱	۴۳/۹

جدول شماره ۲

خوش‌بختانه من توانستم در دوره ابتدایی به آمار تفکیکی این دو سال دسترسی پیدا کنم؛ از این رو امکان مقایسه دقیق‌تری فراهم می‌شود.

بر حسب این آمار، تعداد کتاب‌های دریافتی در دوره ابتدایی، در سه سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۸، به ترتیب ۳۶۰، ۳۴۳ و ۶۸۵ عنوان و تعداد کتاب‌های مناسب به ترتیب، ۱۹۳، ۲۰۴ و ۳۹۷ عنوان بوده است. به عبارت دیگر، نسبت کتاب‌های مناسب در این سال‌ها، به ترتیب ۵۳٫۶، ۵۹٫۵ و ۵۶٫۸ درصد بوده است. بر این اساس، نسبت کتاب‌های مناسب در مقایسه با دو سال پیش‌تر ۳٫۲ درصد افزایش و در مقایسه با سال قبل ۲٫۷ درصد کاهش پیدا کرده است. گرچه در همین حال تعداد کتاب‌های مناسب نسبت به دو سال قبل ۲۴۴ و نسبت به سال قبل ۲۳۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. به عبارت دیگر علی‌رغم افزایش حدود دو برابری کتاب‌های رسیده، نسبت کتاب‌های مناسب به شکل معنی‌داری افت یافته است.